

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

בפני כבוד השופט, סגן הנשיא אסף זגורי

תובע/אב

ד.פ.

ע"י ב"כ עוה"ד דיקלה אסידו

נגד

נתבעת/אם

מ.ב.

ע"י ב"כ עוה"ד גלית בלאו

בעניין הילדים הקטינים: פלוני, אלמוני ופלונית

פסק דין

1
2 מה בין ניכור הורי, מרדנות ילדים ופטור ממזונות: האם יש להורות על ביטול או הפחתת חיוב של
3 אב במזונות ילדים המתנגדים לכל קשר עמו תקופה ממושכת וכאשר אפסו הסיכויים לשינוי עמדתם?
4 כיצד מעבר משיח בהמשגה הקיימת "בן מרדן" או ל"ניכור הורי" יכול לסייע בקידום הדיון והאחדת
5 הטיפול? האם יש להפחית מזונות במקרה היברידי שבו אם ניכרה ילדים באופן פתולוגי כלפי האב אך
6 גם לו חלק ואחריות לכשלוך הקשר?
7

רקע והשתלשלות דיונית:

- 8
9 1. התובע והנתבעת הינם בני זוג לשעבר שנישאו ביום 11/8/2003 ולהם 3 ילדים קטינים
10 משותפים: פלונית ילידת 2006, פלוני יליד 2004, ואלמוני יליד 2008 (להלן "הילדים" או
11 "הקטינים"). ההורים התגרשו זו מזה ביום 22/8/2012. למרבה הצער נראה כי גם הילדים
12 התגרשו מאביהם.
13
14 2. מזונותיהם של הילדים נפסקו בבית משפט זה בהליך קודם בהסכמה לאחר ניהול הליך
15 הוכחות, בסך 1,250 ₪ לכל קטין ובסה"כ 3,750 ₪ בחודש עבור שלושתם ובמחציות של
16 הוצאות בריאות וחינוך חריגות (פסק דין מיום 31/12/2012 בתמ"ש 23473-08-11). אותה עת
17 השתכרה האם כ-4000 ₪ בחודש והאב כ-6,500 ₪ בחודש בממוצע.
18
19 3. יותר משהצדדים היו נשואים וחיו בשלום, הם מתגוששים בערכאות משפטיות ונאבקים זו
20 בזה (היו נשואים 9 שנים ומתדיינים לסירוגין בבית משפט זה תקופה של 11 שנים במסגרת
21 28 הליכים משפטיים בבית משפט זה לבדו). עובדה זו מדברת בעד עצמה ומלמדת במידת מה
22 על מורכבותו של הסכסוך ביניהם. הצדדים אף פתחו במערכות יחסים עם בני זוג (בהצלבה)
23 שהם עצמם היו נשואים זה לזה (תחילה האם עם בן זוג מסוים (שהיום אף יש להם ילד

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950 ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

1 משותף) ולאחר מכן האב עם גרושתו של אותו בן זוג, בתקוה שבית המשפט מדייק בסדר
2 הדברים ו'חילופי הזוגות' בין ההורים).
3 עובדות אחרות שמעידות על עצימות הקונפליקט הן אינספור תלונות במשטרה, מספר
4 חקירות ילדים שנערכו לילדים בשל תלונות האם לפגיעות מיניות ואלומות מצד האב (ואביו
5 המנוח), מעורבות כל גורם טיפול ורווחה אפשרי, החל מעו"ס משפחה, דרך עו"ס לסדרי דין
6 ולחוק נוער, אפוטרופוסים לדין, יחידת סיוע, פסיכולוגים, מומחים לסרבנות קשר וכלה
7 במחלקת בריאות הנפש המטפלת עד כה בילדים.
8
9 הסכסוך ההורי החל בטענות קשות, מהחמורות ביותר שיש וכללו טענות של האם לפיהן האב .4
10 ואביו היו שותפים לאינוס מי מהילדים ופגיעות מיניות בהן ("הסב אנס את הילדים בנוכחות
11 האב" הצהירה האם בה"ט 51759-05-10). האב נעצר על ידי המשטרה בעקבות תלונה פלילית
12 שהוגשה כנגדו, הורחק מביתו ומהילדים, הסדרי שהות הוקפאו ובמשך חודשים ארוכים גם
13 לאחר סיום תוקפם של צווי ההגנה, חשש הוא להיפגש עם ילדיו במקום שאינו מצולם
14 ומאובטח כדי שלא ניתן יהיה להעליל עליו עלילות שכאלה בשנית. כמובן, שהדברים לא
15 התרחשו מעולם ולא היה זה אלא חלק ממסע של ניכור הורי פתולוגי קשה ביותר מצד האם
16 שהסב לילדים, לאב ולמשפחתו נזק עצום. מאוחר יותר וחרף הטענות החמורות, שבו הצדדים
17 לחיות יחד בשלום בית תוך שהאם חוזרת בה מהטענות הקשות וטוענת כי הדברים יצאו
18 מפרופורציות בשל ייעוץ כושל שקיבלה מבאת כוחה דאז. לשאלת בית המשפט האם הילדים
19 מודעים לחזרת הצדדים לשלום בית מסרה בשעתו שהם שמחים מחזרת האב לחייהם (עמ'
20 15 שורה 15 לפרוטוקול הדיון מיום 2/9/2010 בה"ט 491-07-10. הנה כך כשרצתה האם,
21 התפוגגו להן טענות הניכור המובהקות בדבר פגיעה מינית ופיסית בילדים.
22 אלא שהחזרה לזוגיות ולנורמליות לא ארכה זמן רב ולאחר חודשים ספורים נפרדו הצדדים
23 פעם נוספת ושוב הועלו מטעם האם טענות לסיכון הילדים ולאלומות כנגדם כאשר נעשה
24 שימוש בבית המשפט ובבקשות לצווי הגנה כדי להרחיק האב מהילדים.
25 אין ספק, כי גם לאב ולמשפחתו היו חלקים, אחריות ואשמה בסכסוך ההורי. הוא עצמו לא
26 תמיד לקח אחריות על חלקים אלימים או נחווים כאלימים מבחינת הילדים בהתנהגותו, גם
27 הוא סבל מקושי להבחין בין הסכסוך לבין צרכי הילדים וזכורה לבית המשפט היטב גם בקשת
28 צו הגנה בגדרה היה עימות בין ההורים על רקע אי קיום הסדרי שהות של הילדים עם אביהם,
29 הגעת האב לבית הספר מקום שגם האם הגיעה לשם, חילופי דברים ואף מגע פיזי בין הצדדים
30 שגרם לאם ליפול להיחבל במצחה ולאבד הכרה והכל כאשר היא בהריון מתקדם והילדים
31 צופים במתרחש. אירוע זה היה מבחינת הילדים אות קין סופית על מצחו של האב "כאב
32 מתעלל ואלים" כפי שהאם דאגה להציגו לפנייה מאז פרוץ הסכסוך וכפי שהוא לא היה נבון
33 מספיק להימנע מכך.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

1 בעקבות סכסוך הורי בעצימות גבוהה זו, עירוב הילדים בו, הליכים משפטיים, פליליים
2 וטיפוליים אינספור החלו הילדים להפסיק להתראות עם האב בהדרגה והוא מצדו איבד את
3 הכוחות להתמודד עם חידוש הקשר.
4 ביום 4/12/2016 ניתן פסק דיני בהליכי הנזקקות שכבר ממנו עלה, כי המצב המשפחתי הוא
5 פתולוגי, קשה, מורכב, מסועף כאשר גורמי הטיפול כולם רואים בסכסוך ההורי כגורם
6 דומיננטי לסבלם וקשייהם של הילדים, אך למעשה סבורים כי הגיעה השעה להניח לילדים
7 ולנסיונות חידוש הקשר עם האב (כבר בשעתו הקשר היחיד שהיה לאב היה עם הבת פלונית).
8 יודגש, כי כבר אז אך גם היום, מצבם הלימודי, ההתפתחותי, הרגשי, הנפשי של הילדים הינו
9 בכי רע. הם בתת הישגיות לימודית, חלקם נזקקים לטיפול תרופתי פסיכיאטרי וסובלים
10 מהפרעות התנהגות ומורכבות מצבם היא אחד הגורמים והשיקולים שמכוחם לא ניתן היה
11 במקרה הנוכחי לנקוט באמצעים קיצוניים לחידוש קשר, כגון הוצאה ממשמורת (הגם שיוער,
12 כי כאשר התנהל הליך נזקקות בו הובהר לילדים כי אם לא יקיימו הסדר שהות עם אביהם
13 תישקל הוצאה חוץ ביתית, סייע הדבר לפרק זמן מסוים לקיום ההסדרים וראו תנ"ז 1264-
14 06-16).

טענות הצדדים :

16
17 6. כיום האב אינו פוגש בילדים, אינו בקשר עמהם לא בזמני שהות ולא בקשר טלפוני, אינו מוזמן
18 למסיבות הבר/בת מצווה, לא לאירועים במוסדות החינוך והוא אב רשום בתעודת זהות כאבי
19 הילדים ללא יכולת לממש הורות וקשר עם הילדים. על רקע זה ולאור כישלון כל נסיונות
20 ההתערבות הטיפוליים והשיפוטיים במשך תקופה של עשור, הוא הגיש את התביעה הנוכחית
21 ועתר לבטל לחלוטין החיוב במזונות הילדים.
22
23 7. האב ביסס התביעה על הלכות ילדים מרדנים לפי הוראות הדין העברי כפי פרשנותו בפסיקת
24 בתי המשפט ועל הטענות לניכור הורי ככאלה המצדיקות פטור מוחלט ממזונות הילדים.
25
26 8. האם מתנגדת לביטול החיוב במזונות הילדים וטוענת (כפי שטענה במהלך כל השנים) כי האב
27 הינו אב אלים שהביא במו ידיו תרתי משמע להפסקת הקשר עם הילדים. לדבריה מדובר במי
28 שהתרשל בתפקודו ההורי וגרם לילדים להתרחק ממנו. לדבריה הילדים אינם מרדנים לפי
29 הגדרת הפסיקה.
30
31
32
33

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950 ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

כישלון הניסיון האחרון לחידוש קשר:

- 1
- 2 9. התביעה הנוכחית מוגשת כאשר אין כבר לא מתקיים קשר בין האב לבין הילדים. למרות
- 3 זאת, עם הגשת התביעה ביקש בית המשפט להבין מהאב במה הוא מעוניין: ביטול מזונות או
- 4 קשר עם הילדים. האב השיב כי הוא מעוניין בחידוש קשר אך לא מאמין שהדבר אפשרי לאור
- 5 הפתולוגיה והתקבעות הריחוק. האם הודיעה כי אינה מתנגדת אף היא לקיום הליך טיפולי
- 6 לחידוש הקשר. בית המשפט הפנה הצדדים למומחית לסרבנות קשר שמסרה כי מדובר
- 7 במקרה קשה ומורכב ביותר לאור מצבם של הילדים ולאור הקונפליקט הקשה בין ההורים
- 8 וכן מצבם הזוגי (כל אחד מהם מקיים זוגיות בני זוג שהיו בעצמם בני זוג בעבר) ואכן מתקיים
- 9 ניכור הורי קשה ביותר. נכתב כי אין למעשה כל הסכמה בין ההורים על העובדות, על אירועי
- 10 העבר יש ביניהם חוסר אמון בולט ומוקצן, כל אחד מפרש את המציאות באופן שונה,
- 11 החשדנות ההדדית מבוססת היטב וקיימת הצפה רגשית רבה וחודרנות של עוררות
- 12 טראומטית. צירוף מצבם המורכב של הילדים וקונפליקט הנאמנויות המובנה בו הם שרויים
- 13 לצד סיפורם המשפחתי יוצא הדופן במורכבותו, הפחית משמעותית הסיכוי להצליח
- 14 בהתערבות טיפולית. הוצע לנסות לשלב את בני הזוג של ההורים בטיפול כדי לבחון אפשרות
- 15 של פיתוח דיאלוג מיטיב ועמדה הורית אחידה בין שתי המערכות ההוריות אך מראש נראתה
- 16 המשימה חסרת סיכוי הצלחה של ממש. לאחר מכן הגיע דיווח נוסף שבישר על אמביוולנטיות
- 17 מצד האב להתגייסות לטיפול והדבר הפחית עוד יותר את סיכויי ההצלחה.
- 18
- 19 10. לאחר שהתקיימה ישיבת הוכחות עלה בידי בית המשפט להביא הצדדים להסכמות זמניות
- 20 בדבר הפחתת החיוב במזונות מצד אחד ובכל זאת פנייה להליך טיפולי מצד שני שמטרתו
- 21 להביא לחידוש קשר תוך זמן קצר וקצוב.
- 22
- 23 11. כפועל יוצא, ניתן תוקף להסכמות שהושגו בדיון והצדדים הופנו למומחית מחדש, כאשר בית
- 24 המשפט חייב את האב לשאת במלוא עלויות הטיפול ומנגד הפחית החיוב במזונות החודשיים.
- 25 בית המשפט קבע כי עד ליום 1.3.20 מצפה כי האב יתחיל לפגוש בילדיו בין אם במסגרת
- 26 שתיקבע על ידי ההורים, ובין אם בקליניקה במסגרת ההליך הטיפולי שהמומחית מופקדת
- 27 עליו. ככל שניתן יהיה להתחיל ולקיים את הסדרי המפגשים במועד מוקדם יותר, כך יהיה.
- 28 עוד נקבע, כי במידה ועד לאותו מועד לא יתחילו הסדרי מפגשים בין האב לבין הילדים ויבקש
- 29 להפסיק את ההליך הטיפולי, יהיה רשאי להגיש הודעה מתאימה לבית המשפט ובית המשפט
- 30 יתן פסק דין בתובענה שבפניו על יסוד החומר שבתיק.
- 31
- 32

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

12. ניסיון חידוש הקשר לא עלה יפה והמומחית הודיעה לבית המשפט כי לצערה לא מתקיימים התנאים לחידוש הקשר בין האב לבין ילדיו. הקטינה פלונית הגיעה למפגשים טעונה וכעושה וניכר כי המפגש נועד בעיקר לייצר עמדה משפילה כלפי אביה. היא הפגינה כעס כה רב עד כי היה קשה לערוך עיבוד כלשהו לחוויותיה, למעט מאשר ספיגת זעם. המומחית הסבירה כי היא מקווה שהטיפול הפרטני שהיא מקבלת או זקוקה לו יסייע לה עם השנים לקיים מפגשים עם אביה שלא ייצרו הרס בלבד. עוד נכתב כי לא ניתן לקיים בשלב זה קשר בין האב לבין הילדים לאור עומקו של הניתוק, הבעיות המורכבות הרגשיות של הילדים והיעדר יכולתם של ההורים לשתף פעולה יחד ולהחזיק בתהליך משפחתי. פלונית לא יכלה להחזיק מעמד לבד מול אחיה ונראה כי כרגע אין בשלות לתהליך. בסיום נקשם, כי השסע בין ההורים ובין האב לילדיו עמוק מדי וניצב כתזכורת כואבת ומעציבה בהתנגדותם העמוקה של הילדים שמפגינים שלל של סימפטומים רגשיים.

13. לאור כשלון ניסיון חידוש וקימום הקשר עתרה ב"כ האב למתן פסק דין תוך שויתרה על הזכות לחקירה נגדית של הנתבעת (הליך ההוכחות הופסק לאחר שהצדדים הגיעו להסכמות הזמניות לעיל ובטרם העידה הנתבעת).

14. סיכומי הצדדים נמסרו עוד במועד דיון ההוכחות ועל כן שוב אין מניעה מלהכריע בהליך.

המתווה הנורמטיבי הנוהג לדיון בפטור ממזונות ילדים שאינם מקיימים קשר עם הוריהם:

15. הפסיקה הכירה באפשרות להפחית ואף לבטל חיוב של מזונות ילדים מקום שמוכחת 'מרדנות' מצדו כלפי ההורה החב במזונות. זאת כאשר מדובר במזונות לפי הדין העברי (בין יהודים). אף במסגרת החוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) התשי"ט – 1959 הוכרה עילת פטור ממזונות ילדים מקום שהזכאי למזונות התנהג התנהגות מחפירה כלפי החייב (סעיף 9 לחוק זה). בפסיקה מלפני כחמישים שנה קבע בית המשפט העליון כי אין להבין את המונח "התנהגות מחפירה" שהתנהגותו של הזכאי למזונות מוכרחה להיות תוצאה של כוונה לפגוע בהורה אלא די בכך אם הפגיעה היא תוצאה טבעית של התנהגותו המחפירה של הזכאי. (ע"א 477/73 סלומון נ' סלומון, פ"ד כח(2) 3, 6) מכך הוסק כי טענת "בן מרדן" לא תעמוד לאב כטענת פטור מחיובו לשלם מזונות לילדיו, אלא אם התנהגות הילד מגיעה כדי התנהגות מחפירה כלפיו (ראו גריידי ושלם מזונות ילדים – הלכה למעשה כרך שני בעמ' 309א').

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950 ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

המשפט העברי:

- 1
2
3 16. הצדדים שלפניי הינם יהודים ולפיכך יש לפנות להוראות הדין העברי החלות עליהם בעניין
4 חיוב ופטור מחיוב במזונות בשל היעדר קשר בין הילדים לבין אביהם. בן סורר ומורה הוא בן
5 "שאיננו שומע בקול אביו ובקול אמו (דברים כא, יח) ובמאמרו של צבי ויצמן מצאנו כי בעל
6 כתר יונתן אומר שבן סורר ומורה הוא "בן סרבן ומרדן" (צ. ויצמן "מזונות לילד מרדן" **פרשת**
7 **השבוע** תשס"ז גיליון 297).
8 הלכה של חיוב האב במזונות בנו שאינו רוצה בקשר עמו אינה מבוארת בגמרא, אלא נלמדת
9 מההלכה הפסוקה ברמב"ם ובשולחן ערוך, הלכה שהתפרשה בדרכים שונות על ידי חכמי
10 זמננו ונראה כי בפרשנותה נמצאו גוונים ודרכים שונות ורחוקות אלו מאלו (ראו ספרו של
11 הרב אוריאל לביא **עטרת דבורה-פסקי דין שהתבררו בבית הדין בתוספת בירורי הלכה**, חלק
12 א' סימן ל' בעמ' 195 ופסק דינו של השופט מינץ בעמ"ש (יר') 513/09 **פלונית נ' פלוני**, (ניתן
13 ביום 14/4/2010, פורסם בנבו), ועוד ראו: ש. דיכובסקי "מזונות הבנים – תקנת חכמים
14 מיוחדת בענייני צדקה" **תחומין** ט"ז (תשנ"ו) 87; א"א שפירא "מזונותיו של בן מרדן, **תחומין**
15 ט"ז (תשנ"ו) 70; א. איזירר "חיוב מזונות לילדים המתנכרים לאביהם" **תחומין** ח' (תשמ"ז)
16 69).
17
18 17. ההנחה שיש לשלול מזונות מבן שאינו נוהג כשורה כלפי אביו נובעת מדברי הרמב"ם בהלכות
19 אישות, פרק כא הי"ז שהובאו להלכה בשו"ע אבן העזר, סי' פב סעיף ז' כך:
20 **"אחר שש שנים, יש לאב לומר אם הוא אצלי אתן לו מזונות, ואם הוא אצל אמו, איני נותן**
21 **לו כלום"**.
22
23 18. הרציונל ההלכתי הוא שהבן מעל גיל 6 יהיה אצל אביו כדי שהאב יוכל לחנכו וללמדו תורה
24 ויש לתת לאב האפשרות לכופ את הילד להיות אצלו, כדי שלא יימנע מלימודו. עם זאת ההלכה
25 הורחבה לא רק ללימודי תורה אלא לחינוך הילדים למידות טובות (ראועטרת דבורה ופסקי
26 דין רבניים לעיל). עם זאת פרשנות זו סוייגה על ידי בתי הדין הרבניים ונקבע כי אם בית הדין
27 מגיע למסקנה שילד מסויים צריך להיות באיזה מקום שהוא לא אצל האב, ידון בית הדין על
28 פי הנחה זו גם בדבר מזונותיו של הילד (תיק 2496/תשע"ב, פד"ר א 55, 61; ערעור 240/תשמ"ג
29 פד"ר יג 17; ע"א 446/67 **הס נ' הס**, פ"ד כא(2) 738; ספרם של גריידי ושלם בעמ' 310).
30
31 19. אגב דברים אלה יש לציין כי מקום שמדובר לכאורה בבת ולא בבן, המסרבת לקשר עם האב
32 הדין עלול להיות שונה, מפני "שעל פי דין הבן לאחר גיל שש צריך להיות אצל אביו ואינו דומה
33 לבת שהיא אצל אמה לעולם...משמע שאין העניין תלוי בלימוד תורה שנמנע מהבן וכיוצא"ב

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

1 (ראו עטרת דבורה לעיל בעמ' 197). לכאורה נאמר משום שבית הדין הרבני הגדול כבר אישר
2 אי הגדלת מזונות של בת קטינה מקום שלא קיימה קשר עם אביה בטיעון שבאותה מידה
3 להלכה החלה על הבן כך גם לגבי הבת טובתה דורשת להימצא לעתים קרובות עם אביה (שם
4 בעמ' 197). הובאו דעות לכאן ולכאן בהקשר זה כאשר הראשלי"צ עובדיה יוסף לא ראה לנכון
5 לפטור אב ממזונות בתו ואילו הג"ר שאול ישראלי סבר כי מקום שיש סירוב לקשר ולשהות
6 של הילד אצל האב הנובע מהאם, עובר החיוב במזונות לפתחה של האם ולא כעונש כלפי הילד
7 המתבטא בפטור ממזונות. בדעה זו של הג"ר שאול ישראלי נקט הרב אוריאל לביא בבית הדין
8 הרבני האיזורי בטבריה בפסק דינו מיום כ"א באייר תשס"ה הנזכר בספרו לעיל (ראו עטרת
9 דבורה בעמ' 198). כלומר החיוב במזונות לא מתבטל לשיטתו אלא שריר וקיים והבן יקבלו
10 בכפוף לקיום מסגרת מינימלית של ביקורים. כשהן מסרב לבקר את אביו חובת המזונות
11 נותרת על כנה אך לא מבוצעת עד ליישום התנאי של קיום המפגשים ודינו של הבן כמי "שיש
12 לו מזונות ומסרב לאוכלן". עוד מובא שם כי אין להציב את זכות ההורים לקשר עם הילדים
13 כעומת מול חובת המזונות. דיון בהחזקת הילדים אינו דיון בזכויות ההורים אלא בטובת
14 הילדים. החיוב במזונות הוא מעצם היותו של אב – הורה ואינה עומדת כנגד מימוש זכות
15 משמורת או ביקור (שם בעמ' 199).

פסיקת בית המשפט העליון:

17
18
19 20. פסק הדין המרכזי בהקשר זה המפרש את הוראות הדין העברי ומתאים אותן למקרה של
20 סרבנות קשר הוא פסק דין משכיל לאיתן שניתן בע"א 425/68 משכיל לאיתן, נ' משכיל לאיתן,
21 פ"ד כג(1) 309 (1969) ואלו עיקריו:

22
23 א. קטין שמסרב להיות בקשר עם האב, לפי הדין העברי האב פטור מתשלום מזונותיו
24 (שם בעמ' 316).

25
26 ב. באשר לשאלה מי יפרנס את הילד במקרה שכזה? התשובה היא שהאם היא זו
27 שתפרנס ואין לה זכות לחזור בתביעה להשבת הוצאותיו כנגד האב (עמ' 317).

28
29 ג. יחד עם זאת, במקרה שפטור ממזונות עלול להביא לחוסר בסיפוק צרכים הכרחיים
30 של הילד בשל היעדר יכולתה של האם לספקם, ייתכן ובכל זאת יש מקום לחייב את
31 האב להשלימם (עמ' 321-322). השלמת המחסור אינה עד לרמת החיים שהאם
32 מעוניינת בה אלא עד דרגת ההכרח (שם).

33

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950 ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

- 1 בפסק דין יהלומי (ע"א 723/72 יהלומי נ' יהלומי, פ"ד כז(2) 757 (1973), אושרה פעם נוספת
2 הלכת לאיתן תוך שנקבע, שאין אב חייב לזון אב מרדן לפי רמת החיים שהאם רוצה לקבוע
3 עבורו אלא במקרה כזה חובת האב מדיני צדקה היא רק לתת או להשלים את מזונות הבן
4 בצמצום כדי שהבן לא יסבול מחסור.
5
- 6 בפסק דין אזולאי (ע"א 1741/93 אזולאי נ' אזולאי, 1994, פורסם בנבו), נקבע כי הפטור של
7 אב ממזונות ילדו במקרה של אי קיום הסדרי שהות אינו פטור חד וחלק ויש לזכור תמיד
8 בענייני ילדים את טובתם כשיקול על. הפטור הוא צעד קיצוני וחריף אשר יש להימנע ממנו
9 אלא אם כן קיימות נסיבות יוצאות דופן. נקבע עוד כי מרדנות הילד יכולה להשפיע על שיעור
10 דמי המזונות בהם חייב ההורה שהילד אינו שוהה עמו בתנאי שמי שהקטין במשמורתו מסוגל
11 להחזיק בו ולפרנסו ואם אין ביכולתו לעשות כן, על ההורה האחר להשלים המחסור מדין
12 צדקה אף אם אין זה עד לאותה רמה שההורה המחזיק בו רוצה לקבוע בעבורו. אין לשכוח
13 שהמרירות ויחסי הניכור נובעים בראש ובראשונה מהסכסוך שבין ההורים ולכן לא הילד
14 אמור לשלם את המחיר על הרס ביתו והשתלשלות העניינים מאוחר יותר ובוודאי לא את
15 מלוא המחיר.
16
- 17 בפסק דין פלוני (רע"א 3761/10 פלוני נ' פלונית, (פורסם בנבו 15/7/2010)), קבע השופט
18 רובינשטיין כי ההלכה בדבר האפשרות העקרונית להפחית או לשלול לחלוטין את מזונותיו
19 של ילד סרבן (במקרים המתאימים) אינה שנויה במחלוקת במשפט הישראלי. גם שם נקבע,
20 כי האחריות למזונות היא הכלל ומצב אחר הוא החריג ועל כן יש לבחון את התנהלותם של
21 כל המעורבים (פסקה ו' לפסק הדין). בית המשפט העליון קובע בפסק דין זה שיקולים מנחים
22 לשימוש בכלי של שלילת/הפחתת מזונות (פסקה ח' לפסק הדין):
23
- 24 א. שימוש בכלי של שלילת/הפחתת מזונות לא יכול להיות "הקו הראשון" של
25 ההתמודדות עם ילדים המסרבים לקשר עם הוריהם.
26 ב. תמיד יש לזכור את חשיבות עיקרון טובת הילד ולבחון האם הפסקת החיוב במזונות
27 או הפחתתו היא לטובת הילד ולטובת הקשר הם ההורים וכיצד עשויה להשפיע על
28 חידוש קשר בעתיד או העמקת הקרע עוד יותר.
29 ג. כפועל יוצא ובמקרים "הקשים" והקיצוניים בהם מדובר בהתנהגות מחפירה של
30 הילד, בקשר שלא נראית תקווה לשיקומו עד כדי כך שלא יהיה זה הוגן לחייב את
31 האב לפרנס את הילד בבחינת היותו "כספומט" תוך התעלמות מהיחס המוענק לו,
32 מחייב עיקרון טובת הילד לוודא, לכל הפחות שאין פגיעה בצרכים הבסיסיים של
33 הילד.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

- 1
2 ד. יש לבחון את שיקולי ומניעי האב ואת התנהלותו וחלקו באבדן הקשר עם הילד
3 (פסקה י').
4 ה. במקרים בהם אין נמצא מקור הכנסה חלופי ואפילו בדוחק, זכאי גם ילד המתנהג
5 בצורה מחפירה כלפי הורה לקבל מזונות מדין צדקה (פסקה י"א).
6 ו. מידתיות – אין להסיר כליל אחריות מאב שהביא ילדים לעולם ויש לבחון האת
7 האמצעי שפגיעתו פחותה כמו צמצום היקף המזונות תחת ביטולם לחלוטין ובכך
8 להשיג איזון ראוי בין שמירה על צרכיו הבסיסיים של הילד לבין הביטוי שיש ליתן
9 להתנהלותו.
10
11 **יישום ההלכה הפסוקה על ידי בתי משפט מחוזיים:**
12
13 24. בתי המשפט המחוזיים הם בדרך כלל הכתובת האחרונה לבירור טענות של הפחתת או ביטול
14 מזונות במקרה של סרבנות קשר (כמות המקרים המגיעה לבית המשפט העליון בגלגול שלישי
15 כעולה מהפירוט לעיל הינה נמוכה ביותר). יש חשיבות בבחינת הנחיית ערכאת ערעור זו (בתי
16 משפט מחוזיים בשבתם כבתי משפט לערעור) בכל הנוגע לטיפול בתביעות להפחתת וביטול
17 מזונות בשל סרבנות קשר.
18
19 25. ברמ"ש (יר') 55946-11-16 פלוני נ' פלונית (פורסם בנבו, 5/3/2019) דובר בילדים בגילאים
20 11,13 במשפחה המשתייכת לקהילה החרדית. האב חוייב בתשלום מזונות לילדיו בסך
21 ש4,500 במקור. המזונות לא הופחתו ונקבע, כי בגין הפרת זמני שהות יוטל קנס כספי על
22 האם. בית המשפ הביא את עיקרי ההלכה שנקבעה בהלכת משכיל לאיתן לעיל וקובע כי ילד
23 המסרב לציית לצו של בית המשפט בענייני הסדרי שהות מפסיד את זכותו למזונות על פי דין,
24 אך זכאי למזונות מדין צדקה.
25
26 26. בעמ"ש (יר') 513/09 פלונית נ' פלוני, (ניתן ביום 14/4/2010, פורסם בנבו), התקבל ערעור אם
27 על ביטול החיוב במזונות הילדים בטיעון כי ביטול החיוב לא נעשה באופן מידתי, לא הוכח כי
28 יהיה בו כדי לאפשר שיקום קשר בעתיד או כי יהיה בכך תועלת ולא נבדק המצב הכלכלי של
29 האם ומידת השפעת ביטול המזונות על מצבה הכלכלי של המשפחה. כן נטען כי לאב גם חלק
30 באי הבנת הבנות וצרכיהן בכל הנוגע למהלך הטיפולי לחידוש קשר ואי נקיטת מחוות. כן
31 נקעב כי גם במקרה של ביטול מזונות יש לנקוט בהליך הדרגתי של צמצום ורק לאחר מכן
32 ככל שאין הקשר מתחדש יש לשקול הביטול.
33

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

- 1 ברמ"ש (מרכז) 67214-03-18 מ.ג. נ' א.ג. (פורסם בנבו, 25/6/2018) התקבלה בקשת רשות
2 ערעור על החלטת בית המשפט לענייני משפחה שהורה על ביטול החיוב במזונות (4000 ₪
3 בחודש לשני קטינים) (לאחר שקבע כי האם הסיתה את הילדים (בגילאים 16, 18) כנגד אביהם
4 וגם לא שיתפה פעולה עם מומחית לחידוש קשר שמונתה על ידה. בית המשפט קבע כי כל
5 מקרה של תביעה לשלילת מזונות בשל סרבנות קשר צריך להיבחן לגופו, בין השאר תוך
6 התייחסות להשלכות ההחלטה על מצבו של הקטין או אף על החרפת הסכסוך. שלילת מזונות
7 הינו אמצעי קיצוני שיש לנקוט בו בריסון ובמקרים חריגים בלבד. מקום ששיקולים אלה לא
8 נבחנו וכך גם לא השפעת ביטול מלוא תשלום המזונות על מצבם הכלכלי של הילדים ולא
9 נבחנה האפשרות לנקוט באמצעי פחות קיצוני וחמור כגון הפחתת מזונות, יש לקבל בקשת
10 רשות הערעור ולבטל ההחלטה. בית המשפט העליון בחר שלא להתערב בהחלטה זו במסגרת
11 בע"מ 6504/18 פלוני נ' פלונית, (ניתן ביום 3/10/2018, פורסם בנבו)).
12
- 13 בעמ"ש (מרכז) 56871-01-16 מ.ז. נ' ע.ז.ב. (פורסם בנבו, 28/2/2017) דובר בילדים בגילאים
14 19 ו-16.5 שנים שלא קיימו קשר עם האב אך נקבע כי ניתוק הקשר נעשה בגין פגיעתו הנזיקית
15 של האב בילדים ונדחתה טענתו למרדנות המצדיקה פיצוי (התקבל הערעור על בית המשפט
16 לענייני משפחה שקבע כי במקום מזונות יפקיד האב 300 ₪ לתוכנית חיסכון על שם הילדים
17 כאשר הכסף יימסר לילדים אם וכאשר יחדשו הקשר עם האב). עוד קבעה ערכאת הערעור,
18 כי העו"ס סברה שהחיוב במזונות הוא הביטוי האחרון לקשר של האב עם הילדים ואם גם זה
19 יבוטל הניתוק יהיה מוחלט. העו"ס לא נחקרה על קביעה זו בערכאה הדיונית. בקשת רשות
20 ערעור לבית המשפט העליון נדחתה בבע"מ 2919/17 פלונית נ' פלוני (פורסם בנבו,
21 12/12/2017)).
22
- 23 ברמ"ש (חי') 41433-04-18 פלוני נ' פלונית (פורסם בנבו, 30/5/2018), נדחתה בקשת רשות
24 ערעור על החלטה שחייבה אב במזונות זמניים בסך 1600 ₪. נקבע כי לגמרי לא ברור אם
25 הניכור ההורי מקורו בהתנהגות הקטינה בלבד (בין אם מוסתת לכך ע"י המשיבה, כטענת
26 המבקש, ובין אם לאו), או אם הדבר נובע מהתנהגות או התנהלות המבקש עצמו (ירידה
27 למחתרת, אי מסירת כתובתו ואי יצירת קשר ביוזמתו, כמבוגר אחראי, עם הקטינה) וכי
28 הדבר מחייב שמיעת ראיות ובטרים התבהרות תמונת המצב יש להעדיף טובת הקטינה
29 באמצעות חיוב האב במזונות זמניים לפחות בגובה מזונות הכרחיים.
30
31
32

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

30. בעמ"ש (חי') 41465-10-18 ש. נ' ש. (פורסם בנבו, 25/10/2018), נפסק כי אין מקום לשלול מזונות הבן הבכור בשל סרבנות קשר עם האב שעה שלא הוכח כי האחריות למרדנותו היא לפתחו ובכל מקרה לא יהיה זה צודק לשלול את מזונותיו או להפחיתם בשל כך. כמו-כן מאחר שהוכח כי האם לא מסיתה באופן פעיל את הבן כנגד האב אין הצדקה לקבוע כי המזונות עבורו לא ישולמו לה ישירות. נקבע, כי האב לא נקט מצדו בכל הפעולות הדרושות על מנת לנסות ולשקם את היחסים עם בנו ולמעשה ויתר על חידוש הקשר והיה עליו לחזר אחריו עד אשר המצב ישתנה והאחריות היא לפתחו מקום שלא הוכח כי האשם באי קיום הקשר נובע באופן בלעדי מסירוב הילד. אין לבחון התנהגות הקטין במנותק מכל ההווה שלו במהלך תקופת הפירוד הקשה של הוריו והקונפליקטים העזים הקיימים ביניהם, עד לעצם היום הזה. קשה להתעלם מהשפעת המאבק הקשה והמתמשך בין ההורים על ילדיהם הקטינים, השפעה המשתנה מילד לילד ומשאירה חותמה על כל ילד בהתאם למבנה האישיות שלו, ויהא זה בלתי צודק כלפי הילד "לשפוט" את התנהלותו כלפי אביו לאורך כל אותה התקופה ולגזור עליו גזרות קשות, לרבות שלילת או הפחתת מזונותיו בגין התנהגותו זו.

פסיקת בתי המשפט לענייני משפחה:

31. סקירת פסקי הדין של בתי המשפט המחוזיים מלמדת על רתיעה שיטתית או מערכתית מביטול מזונות לילד מרדן והפחתתם. במקרים שבהם ביטל בית המשפט לענייני משפחה את החיוב במזונות או קבע שבמקום תשלום לאם המזונות יופקדו בתוכניות חיסכון, ביטלה ערכאת הערעור קביעות אלה, בעיקר מטעמים של אי מידתיות וחשש מפני פגיעה קיצונית במצב הכלכלי של האם והילדים. במקרים שבהם בית המשפט לענייני משפחה דחה בקשות לביטול או צמצום מזונות, לא נמצא מקרה שבו ערכאת הערעור ביטלה את קביעתו. מאחר ומספר המקרים שהובאו לפני בית המשפט המחוזי בשבתו כערכאת ערעור הינו נמוך יחסית, ובשים לב לפער בין גישת ערכאות הערעור לגישת הערכאה הדיונית (כעולה מפסקי הדין שבערעורים), ראיתי לנכון להביא את פסיפס הפסיקה של הערכאות הדיוניות, קרי של בתי המשפט לענייני משפחה ואופן היישום של הנחיות פסיקת הערכאות הגבוהות יותר. הרושם המצטבר הוא כי גם בבתי המשפט לענייני משפחה ביטול מזונות או הפחתתם בשל היעדר קשר הורה-ילד הם החריג ולא הכלל. מקום שהחליטו כך בתי המשפט לענייני משפחה דובר היה על סרבנות קשר מוחלטת עם סיכוי קלוש עד אפסי לשיקום הקשר ולאחר מיצוי נסיונות התערבותיות באמצעות טיפול. עוד נראה כי מקום שבתי המשפט לענייני משפחה צעדו בנתיב זה והגם שהדבר לא נאמר תמיד במילים אלו, הרי שתחושת הצדק לא אפשרה להמשיך בחיוב הורים בתשלום מזונות לילדים שסירבו לכל קשר עמהם.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950 ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

- 1 בטרם הפירוט יש לשאול האם הלכת בע"מ 919/15 פלוני נ' פלונית, (ניתן ביום 19/7/17
- 2 ופורסם במאגרים)) בעלת השלכות על סוגיה זו. שכן בעקבות אותה הלכה השתנתה
- 3 התייחסות פסיקת כל הערכאות לחבות האב במזונות הילדים. אם בעבר נתפסה כחובה
- 4 מוחלטת לסיפוק צרכים הכרחיים (עד הגיע הילד לגיל 15 שנים), הרי שבעקבות ההלכה ושינוי
- 5 פרשנות הדין העברי, ההתייחסות היא אל שני ההורים כמי שחייבים במזונות ילדיהם (מגיל
- 6 6) מדין צדקה (חיוב עקרוני), כאשר היקף החיוב נגזר מיחס הכנסותיהם הפנויות, מיהות
- 7 ההורה המרכז להוצאות מסויימות, הסדר המשמורת וחלוקת זמני שהות ונסיבות נוספות.
- 8 לכאורה, שינוי ההלכה ופרשנות הדין העברי בעקבות הלכת בע"מ 919/15 אמור היה "להקל"
- 9 על הערכאות הדיוניות והערעוריות לשקול בחיוב הפחתה של מזונות במקרים של סרבנות
- 10 קשר עם הוריהם. אלא שבחינת פרשנות החבות במזונות של "בן מרדן" שבמשפט העביר (הן
- 11 בבתי הדין הרבניים והן בבתי המשפט האזרחיים) מלמדת כי מרדנות ילד לכל היותר הופכת
- 12 את החובה במזונות מחובה משפטית גמורה לחובה מדין צדקה. החבות של ההורה מסורב
- 13 הקשר הופכת להיות חבות מדין צדקה (מטעמים פרשניים אחרים מאלה שנדונו בבע"מ
- 14 919/15) אך גם היא ניתנת לכפייה שיפוטית. לפיכך, ב"שורה התחתונה" גם ללא הלכת בע"מ
- 15 919/15 החבות של הורה מסורב קשר במזונות "הבן המרדן" היא מדין צדקה.
- 16

פרטי התיק	גיל הילדים	ההורה המנוכר	גובה חיוב מזונות בתיק העיקרי	החלטה / הפחתה / ביטול	הנמקה
תמ"ש (ת"א) 29195-11-17 ר.ה. נ' ד.ל (פורסם בנבו 18.01.20).	15	אבא	5000 ₪	דחיית תביעה – אי הפחתה	הבן השני במשמורת האב ללא הסדרים עם האם. לא הוכח שהאב מנוכר ואין שינוי נסיבות.
תלה"מ (ת"א) 29195-11-17 פלוני נ' פלונית (פורסם בנבו 23.09.19).	15.5	אבא	5400 ₪	הפחתה ל – 3,000 ₪, היתרה בחסכון לקטין	ההפחתה היא רק ביחס לאם, הנטל על האב לא הופחת כי אין להעניש הקטין שלא חטא אלא הושפע.
תלה"מ (יר') 65003-01-17 פלוני נ' פלונית (פורסם בנבו 29.01.2019)	2 ילדים מעל 6	אבא	2200 + 40% מדור	הפחתה ל – 1000 ₪ לשניהם	ניכור + שינוי נסיבות + "האב אינו כספומט"
תלה"מ (יר') 2025-11-16 ב.ש. נ' ש.ש. (פורסם בנבו 02.10.2018)	בגיר, 19 עדיין תלמידה, 17,14 פנימייה	אבא	1400 לבת 19 עד סיום ביה"ס 14 ו- 17 – 700 ₪ לכ"א	ללא שינוי	אין שינוי נסיבות המצדיק ביטול או הפחתת מזונות
תמ"ש (ת"א) 7364-12-16 נ' ר.ל (פורסם בנבו 14.6.17)	13.5	אבא	1900 ₪	אין הפחתה	המזונות הופחתו בהסכמה לאחר נתק של שנתיים, כעת לאחר 10 שנים אין סיבה להפחתה נוספת
תמ"ש (ב"ש) 31222-01-11 נ' ר.א. (פורסם בנבו 23.08.16)	16, 19, 20, 16	אבא	1450 ₪ לכ"א	2 ילדים אצל האב 2 אצל האם – ביטול מזונות	נטל משמורת שווה, בגירת חלק מהילדים, היעדר קשר מוחלט עם הקטין שבחזקת האם, ככל שיהא חידוש – יהיו מזונות

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950 ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

הפחתה של 300 ש"ח לכל ילד שיופקדו בתוכנית חסכון על שמו, אשם שוויוני להיעדר קשר	הפחתה	1700 ש"ח לכ"א	אבא	17.5, 20.5, 15	תמ"ש (פ"ת) 19229-07-11 פלונית נ' פלוני (פורסם בנבו 14.12.15)
ביהמ"ש לא שוכנע שהתובע עשה את מירב המאמצים לחדש את הסדרי השהייה שמעולם לא קוימו	אין הפחתה		אבא	11	תמ"ש (ב"ש) 40554-03-13 א.א. נ' מ.א. (פורסם בנבו 11.05.15)
הבנות מעט לפני בגירות, אין לסכל את האפשרות להמשך קשר עתידי, ביהמ"ש קבע היעדר הקשר נוכח התנהלות האב	אין הפחתה	2600 ש"ח	אבא	17, 19	תמ"ש (ב"ש) 27194-11-13 י.ר. נ' נ.מ. (פורסם בנבו 27.01.15)
נסיונות האם לחידוש הקשר לאחר שעבר לאביו נתקלו בהשפלות, דחייה ואלימות מצד הקטין – התנהגות הקטין שוללת מזונותיו.	אין חיוב	הקטין תובע מזונות מהאם	אמא	15	תמ"ש (ת"א) 47086-12-11 פלוני (קטין) נ' פלונית (פורסם בנבו 30.07.14) הקטין היה במשמורת האם ללא קשר עם האב, ועבר לאב.
האב לקה בסכיזופרניה, לא עשה מאמץ אמיתי לקשר עם הקטין.	אין הפחתה	1,000 ש"ח	אבא	15, 18	תמ"ש (ת"א) 30589-10-12 ש.ה. נ' א.ה. (פורסם בנבו 04.12.13)
נוכח התנהגות האם ובעלה, פיתחה הקטינה סרבנות קשר ולפיכך יש לבטל החיוב.	ביטול מזונות	1,400 ש"ח	אמא	10	תמ"ש (חיפה) 42858-03-10 האב נ' האם (פורסם בנבו 20.02.13)

1

מעבר משיח של "בן מרדן" לשיח של "ילדים בניכור פתולוגי" וריכוז הפרמטרים המנחים לדיון :

3

33. כמוצג לעיל, הדיבור "בן מרדן" מקורו במשפט העברי. ההתייחסות של המשפט העברי לזכות האב ללמד את בנו תורה ומצוות או לחנך את ילדיו (בן ו/או בת) למידות נכונות ודרך ארץ היא מצומצמת וייתכן שלא תתאים לכל המקרים. טול מקרה שהילדים במשמורת האב ומתנכרים לאמם המחוייבת במזונותיהם, לכאורה האם במקרה שכזה לא תוכל היא לעתור לביטול החיוב במזונות שכן סיטואציה מעין זו לא הייתה כלל אפשרית (חיוב אם במזונות) לפי כללי המשפט העברי. בנוסף הביטוי "בן מרדן" נראה ככזה המתייחס לחובת כיבוד אב ואם והתנהגות לפי בקשתם. הסיפור של ניכור הורי וסרבנות קשר הוא רחב יותר, עמוק יותר ומצריך תת התייחסות מתאימה.

12

34. בניכור הורי, סרבנות הקשר היא אך הביטוי החיצוני לקושי הפנימי של הילד לקיים מגע עם ההורה המנוכר. לעתים, היעדר המגע והקשר הפיסיים (בין אם במפגש, בין אם בטלפון או אף במסרון) עם אחד ההורים הוא רק שיקוף של היעדר היכולת של הילד לגעת בתוך תוכו עם הדמויות ההוריות המופנמות. כאשר מדובר במחיקת הדמות ההורית ובמחיקת "מחצית העצמי" מדובר בנזק משמעותי וחמור שיכול להיגרם להתפתחותו של הילד וגם בהשפעת

18

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

- 1 התייחסותו אל מי מההורים על האופן שבו הוא מתייחס לעולם ולאחר (ראיה דו מימדית,
2 צביעה של העולם בשחור ולבן, קושי להכיל מורכבויות, קושי לבצע הבחנה בינו לבין ההורה
3 וועוד).
4
- 5 קשירת תביעה להפחתת או ביטול מזונות בשל מרדנות הילד (כפי שהיה נהוג עד כה) נכונה .35
6 במובן זה שהיא מתייחסת למבחן התוצאה (היעדר קשר או סרבנות קשר מצד הילד). עם זאת,
7 מדובר בהתייחסות עם אמורפיות מבחינת סדר השיקולים ומשקלם היחסי. התייחסות
8 תוצאתית שונה מהתייחסות תהליכית ומצומצמת ממנה. מקום שנקבע כי מדובר בניכור הורי
9 קשה, מאליו מובן כי הדבר קשור לפרקטיקות הוריות מנכרות ולתהליך של ניכור (תוצאת
10 "המרדנות" או כשלון הקשר היא קצה הקרחון. בית המשפט לא יכול להסתפק בתיאור
11 הקרחון שלפניו, עליו לצלול עד לקרקעית האוקיינוס כדי לצפות בתהליך שהביא למרדנות.
12 קריאה לילד בשמו "סרבנות קשר בשל ניכור הורי" היא הכותרת הרלבנטית לביטול או
13 הפחתה של חיוב במזונות. במקרה של סרבנות קשר בשל ניכור הורי פתולוגי עם היעדר
14 היתכנות לחידוש קשר בתוך תקופת היות הילד קטין ולאחר מיצוי כל דרכי ההתערבות
15 האחרות לחידושו, התוצאה עלולה להיות ביטול החיוב במזונות (כאשר אף כאן יהיה צורך
16 לשקול שיקולי הפסיקה בדבר מידתיות, השפעה על מצב כלכלי של הילד, אך גם בעמדות של
17 ההורים לאורך הדרך ולא רק בתחילתה או סופה).
18 במקרה של סרבנות קשר היברידית המורכבת גם מריחוק של הילד מההורה וגם מאשם
19 תורם של ההורה המנוכר, התוצאה צריכה להיות לכל היותר הפחתה במזונות אך בוודאי לא
20 ביטולם (וכאן יש ליתן משקל מוגבר לאמצעים אחרים שיכול ההורה המנוכר לנקוט ולמידת
21 משקלו והשפעתו על היעדר הקשר ומניעיו בהגשת התביעה).
22 במקרה של סרבנות קשר שנובעת בחלקה הגדול או באופן בלעדי מההורה מסורב הקשר
23 (בשל אלימות, התעללות, נטישה זלות הורית), לא צריכה להיעשות כל הפחתה במזונות.
24
- 25 שינוי השיח והבנייתו לקטיגוריות מתאימות להתייחסות לסרבנות הקשר תאפשר דיון מושגי .36
26 ונורמטיבי מותאם יותר בסוגיה. כן יהיה בכך לאפשר הרחבת ארגז הכלים של שופט המשפחה
27 לטיפול בסרבנות קשר ולהצמיד תג של אחריות להורה מנכר. כך יוגשם ערך מרכזי שבתי
28 המשפט לענייני משפחה מבקשים להשיג והוא קיום ושמירה על החובה של ילד להיות בקשר
29 עם שני הוריו (כל עוד הם לא פוגעים בו) ועל החובה של ההורים לקחת חלק משמעותי
30 בגידולו. עוד יהיה בכך להפוך את מכשיר ההפחתה או שלילת המזונות לכלי אפקטיבי, חינוכי
31 ומרתיע במקרים של סרבנות קשר פתולוגית ומוחלטת שאין בצדה הצדקה מצד ההורה
32 מסורב הקשר.
33

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

- 1 שינוי השיח אינו שינוי של ההלכה הפסוקה אלה התאמתה לתבניות דיון והכרעה חדשות .37
- 2 בהתאם לחידושי הפסיקה בתחום הניכור ההורי (ראו למשל פסיקותיו של כב' השופט ארז
- 3 שני מבית המשפט לענייני משפחה בתל אביב בשנה האחרונה במסגרת טיפולו בבקשות
- 4 דחופות לחידוש קשר – פורסמו במאגרים). שינוי השיח חיוני לצורך קיום שפה משותפת
- 5 בשדה המשפטי, הטיפולי והמשפחתי והאחדת הטיפול הנדרשת בתביעות מסוג זה. שינוי
- 6 השיח יקל להבא על קביעות שיפוטיות בתביעות להפחתת או ביטול מזונות אם הן תישענה
- 7 על קביעות שיפוטיות חלוטות קודמות בדבר קיומו של ניכור הורי פתולוגי או כשלון קשר
- 8 מוחלט שאחד ההורים אחראי לו.
- 9
- 10 שינוי השיח והכרה בניכור הורי פתולוגי כמצדיק הפחתה או שלילת מזונות, מכיר לראשונה .38
- 11 בכך שילד המסרב לקשר עם הורה בשל פרקטיקות הניכור שנקטו כנגדו אינו האשם או
- 12 האחראי לסרבנות הקשר ומסיר הצורך לעסוק "באשמת" או "אחריות הילד". הם (הילד
- 13 המנוכר/מתנכר וההורה הדחוי) הם קרבן להתעללות פסיכולוגית קשה, מתמשכת ופוצעת
- 14 מצד ההורה המנכר. על כן, הדיבור "בן מרדן" שוב אינו מתאים מקום שמדובר בניכור הורי
- 15 פתולוגי. **לא הבן (או הבת) הוא המרדן, ההורה שגרם לניתוק הקשר הוא "הורה מרדן"** שלא
- 16 מאפשר להורה האחר לממש חובתו ההורית כלפי הילד ולא מאפשר לילד ליהנות מקשר חיוני
- 17 וקריטי להתפתחותו עם ההורה האחר. אם נכיר בכך שלא הילד הוא האחראי לניתוק הקשר
- 18 אלא הליך הניכור שהוא מעורב בו ואשר מונע ומופעל ידי הורה מנכר, נמצא באופן מדויק
- 19 יותר את הכתובת הנכונה - ההורה המנכר ואת האמצעי – פגיעה בהורה המנכר (ולא בילד)
- 20 באמצעות הפחתה או ביטול מזונות של הילד.
- 21 ישאל השואל מה לי אם מדובר בילד ובין אם בהורה, הרי הפחתה של מזונות או ביטולם
- 22 עלולים לפגוע ברמת חייו. התשובה לכך תהיה טמונה בנסיבותיו של כל מקרה ומקרה. אך
- 23 נקודת הפתיחה צריכה להיות שלהורה שגרם לסרבנות הקשר חייבת להיות אחריות ברורה
- 24 למעשיו. אם יידע מראש באמצעות פסיקה מסוג זה שעלולים המזונות להתבטל או לקטון,
- 25 אולי ייזהר יותר בהתנהלותו.
- 26
- 27 דיבור על ניכור הורי פתולוגי כהצדקה לשלילת/ביטול/הפחתת מזונות גם **זונח ההתייחסות** .39
- 28 **המגדרית ל'בנים מרדנים' שאינם מקיימים קשר עם אב.** הניכור חוצה מגדר של הורים ושל
- 29 ילדים כאחד. הוא מתרחש בקרב בנים ובנות. כלפי אבות וכלפי אמהות. כלפי משמורנים
- 30 וכלפי שאינם משמורנים.
- 31
- 32 **מיצוי הליכים טיפוליים ושיפוטיים קודמים**; פרמטר זה מביאנו שוב להסתכלות השיפוטית .40
- 33 על התהליך (ניכור) שהביא לתוצאה (כשלון קשר מוחלט).

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

1 תביעה לביטול המזונות או הפחתתם צריכה להיות המוצא האחרון ולא כלי הפעולה הראשון.
2 הדבר נובע מהנחיית הפסיקה לעיל אך גם משינוי השיח. ראינו כי הפחתת מזונות צריכה
3 להישקל רק במקרה של ניכור פתולוגי וקיצוני. יש להניח כי קודם הגעה למצב דברים שכזה
4 ננקטו ניסיונות התערבות שיפוטיים וטיפוליים. על כן יבחן בית המשפט האם קדמו לתביעה
5 להפחתת המזונות או ביטולם הליכים קודמים של ניסיונות לחידוש הקשר, התערבות
6 טיפולית ומה עלה בגורלם ומה הייתה מידת המוטיבציה של ההורים להניע שינוי בתפיסת
7 הילדים?
8

41. העברת אחריות לפרנסת הילד להורה המנכר ושיקולי מידתיות:

9 כפי שהפסיקה דורשת מהחייב במזונות למצות פוטנציאל השתכרות ולהתחשב ברכושו ולא
10 רק בהכנסתו מעבודה, במקרה של הפחתת מזונות או ביטולם יש להחמיר עוד יותר בדרישה
11 זו עם ההורה המנוכר לרבות דרישת הגברת עיסוקו ומציאת עבודה נוספת ומיצוי כל
12 פוטנציאל קיים כדי לאפשר את הפחתת המזונות. כמובן שגם אז יש להיזהר מפגיעה בסיפוק
13 צרכים הכרחיים של הילד. בנוסף, מכיוון שבמקרה של ניתוק קשר בין ילדים לאחד מהוריהם
14 ממילא ההורה המנותק לא מפעיל כוחותיו כאפוטרופוס ולא מעורב בחיי הילד, וכחלק
15 משיקול המידתיות, נכון הוא להתחיל מביטול או שינוי החיוב של ההורה החייב במזונות
16 במחציות של הוצאות בריאות וחינוך חריגות ולאחר מכן לשקול הפחתת מזונות "שוטפים".
17 בנוסף מכוח עיקרון המידתיות יש מקום לשקול דחיית הפחתת המזונות למועד מאוחר יותר
18 או קביעת מנגנון משפה במובן זה שההורה המנוכר ממשיך לשלם מזונות ללא הפחתה אך
19 לאחר בגירת הילדים, תהיה לו זכות חזרה להוכיח המנכר (בדומה לרציונל של הלכת "עד
20 שתעשיר" כפי שנדונה בפסיקה בד"נ 4/82 קוט נ' קוט פ"ד לח(3) 197 (1984) ע"א 5464/93
21 פלוני נ' אלמוני, פ"ד מ(3) 857 (1994) – אלא שכאן תקנת הציבור דורשת שיקויים השיפוי
22 להבדיל מהמקרים נשוא הפסיקה). כן ראוי לשקול תכנוני מזונות או הסדרי מזונות אחרים
23 שיכולים להבטיח עשיית צדק (הפקדה לתוכנית חיסכון על שם הילדים), פתח לשיקום קשר,
24 אך גם אי פגיעה בסיפוק צרכים הכרחיים של הילדים. כך ניתן יהיה לערוך איזון מידתי ומצד
25 אחד לאפשר להורה מנוכר לזכות בסעד של הפסקת חיוב במזונות או הפחתה ומצד שני לא
26 לגרום בכך לפגיעה מיידית בסיפוק צרכים הכרחיים של הילדים.
27
28

29 42. **צדק, חינוך והרתעה.** במקרה של מיצוי הליכים קודמים ללא הצלחה ושל קביעה שיפוטית
30 בדבר התקיימות ניכור הורי פתולוגי ללא היתכנות של ממש לחידוש קשר בעתיד הנראה לעין,
31 ביטול מזונות או הפחתתם הם ביטוי מובהק לעשיית צדק. מושג הצדק קושר בין החובה
32 הברורה מבחינה מוסרית ומשפטית לשלם מזונות לבין החובה של ההורה להיות נוכח בעולם
33 הילד, משפיע, רלבנטי וכן – בקשר עם הילד. הורה מנכר הוא הורה שמשכל את חובתו וזכותו

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

1 של ההורה האחר לקחת חלק פעיל ורלבנטי בחיי הילד בכל מימד ומישור אפשרי. ככזה הוא
2 פוגע בטובת הילד (לפי כל גישה מוכרת) ובוודאי פוגע בזכויות ההורה האחר. הורה שכזה חייב
3 לדעת שבמקרים פתולוגיים וקשים הוא עלול להיות חשוף לסנקציות כספיות שונות וגם לכך
4 שנטל החיוב במזונות יועבר לפתחו, כולו או חלקו. תוצאה שכזו, כל עוד אינה פוגעת בטובת
5 הילד אלא מעבירה את נטל תשלום המזונות להורה הגורם לניכור ולדחייה, היא תוצאה
6 צודקת. היא גם תוצאה מרתיעה ומחנכת. הותרת אפשרות הפחתת המזונות לנסיבות חריגות
7 כמותה כמתן פרס מראש להורה המנכר שבדרך כלל מודע היטב לאופן ההתנהלות השיפוטית
8 ואף מנצל אותה במידת האפשר לטובתו ולצרכיו האינטרסנטיים. מנגד, במקרה שבו יש
9 להורה הדחוי חלק בניתוק הקשר ובהיעדר סיכוי אמיתי להצלחה בשיקומו, הצדק יושג באם
10 כלל לא יישקל ביטול המזונות אלא הפחתתם בלבד תוך ייחוס משקל לחלקו ולאחריותו
11 בכשלון הקשר.

12 מכל מקום, הפחתת מזונות במקרה של ניכור פתולוגי חייבת להיות בארגז הכלים של שופט
13 המשפחה. לעניין אימוץ המושגים הורות פתולוגית וניכור פתולוגי ראו בפסקי הדין הבאים:

14 פסק דיני בתמ"ש (נצ') 5075-04-15 פלוני נ' פלונית (23/5/2018 פורסם בנבו)

15 פסק דיני בתלה"מ (נצ') 10846-01-19 ע.פ. נ' ש.ש (5/5/2019 פורסם בנבו)

16 פסק דינה של השופטת הילה גורביץ'-שיינפלד בתמ"ש (חיפה) 2533-05-15 ד' ב' נ' ג' ב'

17 (פורסם בנבו, 31.03.2019)

18 פסק דינו של כב' סגן הנשיא נמרוד פלקס בתמ"ש (ירושלים) 20386-05-16 פ.ג. נ' א.ג. (פורסם

19 בנבו, 27.12.2018);

20 פסק דינו של כב' השופט ארז שני בתלה"מ (תל אביב-יפו) 49688-02-19 פ.נ. נ.ב. פ. (פורסם

21 בנבו, 22.08.2019);

22 הפחתת מזונות או ביטולם במקרה של ניכור הורי פתולוגי צריכה להיתפס כסנקציה בארגז

23 הכלים השיפוטי להתמודדות עם סרבנות קשר בלתי מוצדקת ולא כחלק מארגז הכלים

24 לטיפול בענייני מזונות. הביטול או הפחתת המזונות הינן סנקציה ענישתית ומניעתית כלפי

25 ההורה המנכר. היא אקט חינוכי במסגרת שינוי פרדיגמת ההתייחסות החברתית והמשפטית.

26 כך היא צריכה להישקל וככזו ראוי ונכון לעשות בה שימוש בנסיבות המצדיקות זאת.

27

28 **בחזרה למושכל יסוד: אם אין קמח אין תורה ואין תורה אין קמח:** 43

29 שינוי השיח תורם לביאור טובת הילד במושגו הרחב יותר: ההתייחסות הפסיקתית להפחתת

30 או ביטול מזונות בהקשר של טובת הילד התמקדה בחשש מפני פגיעה בסיפוק צרכים גשמיים

31 וחומריים של הילד (מזונות). ניכור הורי פתולוגי הינו פגיעה קשה בילד ולא כל שכן בטובתו.

32 במקרי קיצון קשים ופתולוגיים, אי הכרה בנזק שנגרם לטובת הילד על ידי הליך הניכור בשל

33 החשש מפגיעה ברמת חייו או בסיפוק צרכיו ההכרחיים בסופו של יום פוגע בטובת הילד

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950 ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

- 1 ומקיים רק חלקה הראשון של האימרה "אם אין קמח אין תורה". ההצעה היא לקיים גם את
2 החלק השני של האימרה ולקבוע כי אם אין תורה אין קמח. אדם ששקוע כולו בחומריות אינו
3 מקדיש תשומת לב לנשמתו, לרוחניותו וכך לא יוכל להתפתח. טובת הילד הינה מורכבת ורב
4 מימדית. צרכי הילד הם חומריים ורוחניים. גשמיים ורגשיים. בשניהם צריך להתחשב.
5
6 בשלב ראשון יש לקבוע את הקטיגוריה המתאימה אליה משתייכת מערכת היחסים של הילד .44
7 עם הוריו. ככל שבית המשפט קובע כי מדובר בניכור הורי פתולוגי מובהק או ניכור הורי
8 היברידי עליו להביט על התהליך שהביא לניכור, מיקומו, מעשיו ותרומתו של כל הורה וכן
9 להביא בחשבון (בשים לב להנחיות הפסיקה) את הפרמטרים הבאים:
10
11 א. כמה זמן לא מתקיים קשר עם ההורה הדחוי?
12
13 ב. התייחסות לשלבי התערבות וטיפול קודמים ולהתגייסותו, תרומתו או הימנעותו של
14 כל אחד מההורים?
15
16 ג. האם ניתן למנף התביעה לביטול/הפחתת מזונות לצרי טיפול או התערבות נוספת
17 לשיקום הקשר ואם כן, מה מידת שיתוף הפעולה והתרומה של כל אחד מההורים?
18
19 ד. מה מידת ההשפעה של הפחתת המזונות או ביטולם באפשרות חידוש הקשר בעתיד
20 הקרוב לעין? (כל עוד הילד קטין).
21
22 ה. האם ההורה המנכר יכול לספק המזונות של הילד ברמה מינימלית/הכרחית גם ללא
23 חיוב ההורה המנוכר או שמא הפחתת המזונות או ביטולם תפגע בסיפוק צרכים
24 הכרחיים של הילד?
25
26 ו. ככל שהפחתת המזונות או ביטולם מסכנת או פוגעת באופן קשה בסיפוק צרכיו
27 ההכרחיים, האם יש מכשיר או מנגנון משפטי אחר שיוכל לבטא את הוקעת הניכור
28 והצמדת תג מחיר לפועלו ומפעילו ללא פגיעה בילד?
29
30 ז. האם התוצאה פוגעת או מקדמת את טובת הילד והאם נעשה באמצעותה צדק?
31
32
33
34

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950 ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

45. ביטוי גרפי של שינוי השיח:

קיימת הצדקה לבחינת הפחתת/ביטול מזונות

- 16 א. משך זמן הניכור ובחינת התנהלות הצדדים ושת"פ בנסיונות קודמים לחידוש הקשר
- 17 ב. השפעתם האפשרית של ביטול/הפחתת מזונות על הנתק/חידוש קשר בעתיד
- 18 ג. יכולת ההורה המנכר לספק צרכים הכרחיים של הילד במקרה של הפחתה/ביטול
- 19 ד. במקרה שהיכולת של הורה מנכר מוגבלת לספק צרכי הילד – מציאת מנגנון לשימור החיוב
- 20 במזונות הכרחיים בלבד עם קביעת מנגנון משפה.

יישום הכללים על המקרה הנוכחי:

46. המקרה שלפניי מבטא אחד המקרים הקשים ביותר של סרבנות קשר של ילדים עם אב ונזקים של ילדים בעקבות סכסוך הורי בעצימות גבוהה. כתבתי על כך עוד במסגרת פסק הדין בתיק הנזקקות כך:

1. פתולוגיה הינה ענף ברפואה העוסק בחקר מנגנוני הפרעה לפעולתו התקינה של אורגניזם. מקור המילה ביוונית עתיקה "טטוס", שתורגמה לאנגלית כניסיון או סבל. בית המשפט אינו רופא או מומחה בתחום הטרימינולוגיה הרפואית אך הוא משוכנע לאור היכרותו את המשפחה שבכותרת כי הקונפליקט ההורי שבין בני הזוג לשעבר וההורים מ.ב. וד.פ.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950 ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

1 הוא פתולוגי במובן זה שהוא גורם להפרעה קשה בקרב התפתחותם
2 התקינה של ילדיהם וגורם סבל לכל מרכיבי המשפחה.

3 2. הדרך שבית המשפט סבר כי נכון יהיה לטפל ב"פתולוגיה"
4 האמורה לעיל הייתה באמצעות עטיפת כל המשפחה בגורמי טיפול מכל
5 הסוגים על מנת להטיב את מצב הילדים.

6 3. מזה שש שנים שבית המשפט מלווה את המשפחה ודומה כי לא זו
7 בלבד שלא חל שיפור במצב הילדים או במצב היחסים הבין הוריים אלא
8 אף החמרה כאשר נכון להיום, נדרשים אף הילדים לטיפול תרופתי ובפרט
9 הבת פלונית המגיבה באופן מוחצן יותר לחרדות שמציפים אותה בהיותה
10 מעורבת לחלוטין בסכסוך....

11 7... ד"ר יגיל וד"ר שוסהיים, האחד פסיכולוג המתמחה בעניין ילדים,
12 והאחר פסיכיאטר של מבוגרים נוער וילדים, האחד מכיר את המשפחה
13 כשנה וחצי והאחר מכיר את המשפחה ואת שני הילדים כ-4 שנים, המליצו
14 כי יתאפשר מרחב תמרון ופעולה לצוות הרפואי של בית החולים העמק
15 המחלקה הפסיכיאטרית, על מנת להטיב את מצבם. שניהם סבורים כי און
16 ספק שהסכסוך ההורי הוא המשפיע ביותר על הילדים וכך גם התנהגות
17 ההורים ברמת חיי היומיום והדבר מוצא ביטוי בחרדה אצל הילדים אלמוני
18 ופלונית כאשר אותה חרדה נובעת מהתקפנות שהם מרגישים בין ההורים
19 ואשר מופנית כלפיהם, מהבלבול במסרים הסותרים שמקבלים בגורמים
20 של מי מהמשפחה ומהתגובות שלהם מחוסר רצון להגיע למפגשים. הוסבר
21 עוד כי פלונית מבטאת בצורה הבולטת ביותר את הקשיים הרגשיים וזאת
22 באמצעות קשיים התנהגותיים ועל כן שוקל הצוות רפואי לנסות ליתן לה
23 טיפול בתרופה נוגדת חרדה חדשה על מנת להקל על סבלה הכל מסכימים
24 כי הטיפול התרופתי הינו אך עזר להטיב את מצב הילדים אך הקושי
25 המרכזי נובע מכך שהעוצמה העיקרית יונקת כחה מהתארכות, התמשכות
26 ואי הפסקת הדיונים המשפטיים או אלה שבלשכת הרווחה לרבות בענין
27 חלוקת זמני שהות, טיפול תרופתי, טענות לגבי אלימות וכיוצב'. זה המקום
28 לציין כי לשאלת בית המשפט השיבו שני המומחים כי על סמך בדיקותיהם
29 והנתונים שהוצגו להם הרי שהם לא נפגעו פיזית מהאב, והוא אינו אב
30 מתעלל. בסופו של יום, הצטרפו גורמי טיפול אלה להמלצת העו"ס לחוק
31 נוער לאפשר את הטיפול התרופתי וכן לצמצם את גורמי הטיפול, וכן להקל
32 על פלונית מחד גיסא אך לא לזנוח את סוגית הקשר שלה עם האב מאידך
33 גיסא. ...

34 10... בית המשפט פנה לצדדים, הסביר להם באופן ברור את הדברים,
35 וכן את החומרה הנשקפת לשלום התפתחותם הרגשית של הילדים כפועל
36 יוצא מהקונפליקט ההורי הבלתי מסתיים, הבלתי פתור, במשך זמן כה

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

1 ממושך. בית המשפט ביקש לדעת מהצדדים עצמם מה הם מבקשים כי
2 יעשה מבחינה שיפוטית אך לא קיבל תשובה ברורה בהקשר זה מההורים,
3 ותחת לקיחת אחריות ולו מינימאלית של מי מהם, על חלקו בקונפליקט
4 ההורי עם ראייה לעתיד כיצד לשפר או לשנות, המשיכו ההורים, כדרכם
5 "בקודש" לראות בעיקר האחד את חלקו של האחר בקונפליקט ההורי,
6 בנוקי הילדים, ובניסיון לפגוע. זה המקום להוסיף עוד כי בית המשפט
7 סבור שהילדים מעורבים יתר על המידה בהליכים המשפטיים כאשר אין
8 כל ספר שעירוב זה של הילדים הוא אחד הגורמים להתגברות החרדה
9 בקרבם וראה את כהמחשה את החרדה של פלונית שמא יוציאו אותה
10 מהבית, באם לא תקיים הסדרי שהייה עם האב.
11 11. על כן פתח בית המשפט בדבריו באומרו כי הקונפליקט ההורי הוא
12 מעין פתולוגיה ביחסי ההורות במשפחה זו, פתולוגיה שפוגעת כה קשות
13 בילדיהם המשותפים של הצדדים, פתולוגיה שבית המשפט סבור שטיפול
14 תרופתי ו/או פסיקה שיפוטית כזו או אחרת, ו/או התערבות חיצונית כזאת
15 או אחרת, הינה אך טיפה ביום מבחינת תרומתם הסגולית לשיפור המצב.
16 בסופו של יום, סבור בית המשפט והוא אף מתחזק בסברתו זו על יסוד
17 החומר שבפניו על יסוד דברי גורמי הטיפול כאמור בדיון, כי המפתח
18 לפיתרון ולשיפור מצב הילדים אינו מונח לפתחה של עו"ס כזאת או אחרת,
19 לפסיכיאטר או פסיכולוג ואף לא לפתחו של בית משפט. רק שיתוף פעולה
20 ויכולת אמיתית של הצדדים להתעלות מעל משקעי העבר, תחושת
21 הפגיעות ההדדית, עם ראייה של טובת הילדים באופן אמיתי, רק בכך ניתן
22 יהיה להטיב באמת את מצב הילדים...." (תנ"ז 16-06-12964 פסק דין מיום
23 4/12/2016).

47. המומחית שמונתה לטפל בניסיון חידוש הקשר בהליך הנוכחי ובהליך קודם כתבה בדיווח
25 חסוי לבית המשפט (מחודש מרץ 2019) כי דרגת הניכור המדוברת היא מהקשות ביותר שהיא
26 עצמה פגשה וראתה. ניכור גבוה וקיצוני על פני הרצף הכולל איבה, שנאה, עוינות חריפה,
27 פיצול ודיכוטומיה מחשבתית, תפיסה כוזבת, נוקשה, הגנתית חד ממדית וגרנדיוזי. מערכת
28 היחסים עם האם פתולוגית בחלקה. מערכת היחסים עם האב מוקצנת, דמונית ונעדרת
29 מורכבות וגמישות. הפרוגנוזה הטיפולית קשה ונעדרת סיכוי של ממש. רמת הניכור ככזו
30 הצדיקה בחינת האמצעים הקיצוניים ביותר להתמודדות עם ניכור הורי לרבות אפשרות
31 הוצאה של הילדים ממשמורת אמם. יחד עם זאת, בשים לב למידת הפתולוגיה של התהליך
32 ושל מצב הילדים, משך הנתק, מוחלטותו ומצב ההורים כיום כלל אינו מאפשר שקילת
33 אפשרות זו לגופה. אין לי כל ספק בפרט מתוך היכרותי את הילדים, המשפחה, הסכסוכים
34 ומכלול ההליכים המשפטיים כי מדובר במקרה מובהק של ניכור פתולוגי קיצוני וקשה.
35

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

- 1 **המקרה הוא מקרה היברידי/משולב**: הגם שמדובר בניכור הורי פתולוגי, קובעת המומחית
2 כי גם לאב חלקים המקרינים על אחריותו לנתק עם הילדים. המשפחה מאופיינת אליבא
3 דמומחית לכשלון קשר בהיותה מתאימה למודל משולב וניתן לשער כי לאב היו כשלים
4 משמעותיים בפרקטיקות ההורות שלו ובמקביל האם חשפה קרבנותה מול האב ועוררה
5 בילדים הזדהות חריפה עמה עד כדי יצירת עמדת מנכרת. גם מומחים קודמים שטיפלו
6 במשפחה סבורים ומתארים מודל משולב זה במשפחה הנוכחית. המומחית קובעת כי כיום
7 כבר קשה לדעת מהו החלק הנובע מניכור ומהו החלק הממשי, שכן המשפחה חיה
8 בדיספונקציונליות מורכבת ומתמשכת מזה שנים רבות אך ניתן לראות מתיאור היחסים של
9 ההורים כי מדובר במשפחה בעלת מבנה יחסים פתולוגי המשמרת שנים רבות מבנה אקוטי
10 של קונפליקט עז וכיום הילדים מביעים ייצוג מופנם סגור וחד משמעי של האב כהורה מפחיד,
11 מסוכן ומאיים. כן נקבע, בנסיבות הדיכוטומיה בין תיאורי ההורים את המציאות לא היה
12 מנוס לילדים אלא לבחור בפתרון של פיצול והעדפת תיאור המציאות על ידי האם על פני כאוס
13 והצפה קשים (דיווח מומחית מיום 26/5/2019). שיחות הילדים עם המומחים מתאימים
14 לאפיוני הספרות והמחקר של ילדים מנוכרים: החשיבה מפוצלת לאם טובה ואב רע.
15 התיאורים דיכוטומיים, נטולי אפקט, ואינסטרומנטליים לגבי האב, וניכרת שפה העושה
16 שימוש באכזריות כלפי האב והפקת עונג מאכזריות זו. כל הזכרונות מהאב ומהקשר עמו
17 שליליים באופן מוחלט ותיאור מערכת היחסים עם האם הינה סימביוטי וכולל תמיכה
18 רפלקסיבית ללא עוררין או חשיבה מורכבת יותר. אין כל אמביוולנציה בקרב הילדים כלפי
19 האב. על הילדים מתארים טראומות קשות מיחסיהם עם האב ואין ביכולת המומחית לדעת
20 האם הדבר מבוסס על אירועי אמת ומהם האירועים או שמא מדובר בהגזמה והאדרה ובניית
21 נרטיב תודעתי כוזב. זה המקום להדגיש, כי בהתאם לדיווחי הפסיכיאטר והפסיכולוג שטיפלו
22 במשפחה והובאו עמדותיהם בהליך הנוקקות, האב אינו אב אלים ומתעלל ועל כן ברור לי
23 (שלא כמו המומחית שמכירה את המשפחה רק בשנה האחרונה), כי מדובר בבניית נרטיב
24 כוזב.
25
- 26 מוסכם עלי כי שני ההורים שימרו דינמיקת יחסים פתולוגית ביניהם ובינם לבין הילדים
27 והדבר סיפק מצע נרחב להתפתחות הניכור הפתולוגי כלפי האב – פתולוגיה שהאם לא
28 השכילה לעצור, למתן, לווסת ולבלום בשום שלב!
29
- 30 להתרשמותי משך עשור של טיפול במשפחה זו, חלקה של האם ביצירת הניכור הפתולוגי
31 משמעותי לאין שיעור מחלקו של האב. בכל הנוגע לטענות האלימות של האב – טענות שנבחנו
32 על ידי כל גורם חקירתי וטיפולי אפשרי ונשללו הטענות מלמדות על יצירת נרטיב שלילי וכוזב
33 בתודעה ובחוויה של הילדים. אין חולק וכל המומחים סבורים, כי גם במקרים של התנהגות

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

- 1 בלתי מותאמת מצד האב בסיטואציות שונות, אין מדובר בפוגענות ברמה המוקצנת שהאם
2 דאגה לציירה ולהציגה בפני הילדים. מהיכרותי את ההליכים הרבים הקודמים בין הצדדים,
3 סבורני ברמה גבוהה של שכנוע, כי הנתק בין האב לבין הילדים לא נובע בשל מקרי אלימות
4 אמיתיים שהתרחשו כלפי הילדים מצד האב וגם לא בשל התנהגות אלימה כלפי האם. הנתק
5 נובע מניכור הורי קשה שהוא פרי הנרטיב שנוצר במהלך השנים על ידי האם. מקרים שונים
6 שהתרחשו במהלך הסכסוך (פגיעה בכף ידה של הבת פלונית במסגרת משחק בכדור בבית
7 האב, העימות בין ההורים בבית הספר) הוסלמו ונעשה בהם שימוש על ידי האם כדי להציג
8 את האב כדמות אלימה ומסוכנת. אין בכך לומר כי האב לא נהג לעתים בכוחניות כלפי האם
9 וייתכן שהיו אף בחוויות של הילדים זכרונות של התנהגות אלימה ספורדית ומצבית, אך
10 אלה הפכו בעקבות הניכור הפתולוגי לדבר היחיד שנותר מהזכרונות מהקשר עם האב בעוד
11 שבית משפט זה נכח עד כמה האב יכול היה להיות הורה טוב ומיטיב לילדיו, עד כמה אהב
12 לבלות עמם והם אהבו לבלות עמו. על כן ולפחות בפסק דין המסיים את הניסיון לקומם
13 קשר עם הילדים חשוב שיירשם כי לא מדובר באב מתעלל. גם אם מדובר במודל משולב,
14 חלקה של האם גדול לאין שיעור מחלקו של האב ביצירת הניכור.
15
- 16 גם בשאלת היעדר מוטיבציה אמיתית של האב להתגייס להליך טיפולי בהליך הנוכחי, איני .51
17 סבור שיש לומר כי חלקו של האב שקול לחלקה של האם ביצירת הניכור. ראשית, החשש
18 מפני היעדר התגייסות אמיתית של האב לשיקום הקשר נאמר על ידי המומחית לפני הסדר
19 הפשרה עליו הוסכם בדיון ההוכחות. שנית, גם כאן לאחר שנים של נתק וסרבנות קשר
20 ואינספור בקשות לצווי הגנה כנגד האב, ובפרט לאור הפרוגנוזה הנמוכה מלכתחילה
21 לאפשרות של הצלחה בקימום קשר, אין לראות בכך שיקול המפחית מאחריות האם לניכור
22 הפתולוגי. זאת ועוד, בדיווח המומחית מיום 7/12/19 עלה כי האב משתף פעולה עם ההליך
23 הטיפולי והנחיות המומחית. ואילו בדיווח האחרון של המומחית לא נמסר כי היעדר סיכוי
24 לקימום קשר נובע מהאב או היעדר מוטיבציה שלו אלא מהקרקע העמוק שכבר קיים, היעדר
25 שיתוף פעולה בין ההורים והיעדר אפשרות להחזיק טיפול בחידוש קשר.
26
- 27 בנסיבות שלפניי אין כל ספק כי אכן מצד אחד אין מקום לבטל המזונות כדרישת האב אך .52
28 בהחלט יש מקום לשקול הפחתה משמעותית ביותר שלהם. אזכיר כי לפי עדות האב, מזה 4
29 שנים הוא לא פוגש בילדים באופן סדיר אם בכלל ואין ספק שבשנתיים האחרונות אין כל
30 קשר מוחלט עמם גם לא טלפוני.
31
32

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

53. בדיקת מיצוי הליכים קודמים לחידוש הקשר ושיתוף הפעולה של האב – נעשו במשפחה זו כל הנסיונות האפשריים לשיקום קשר ולהתערבות טיפולית. אין לבית המשפט כל ספק כי התביעה מוגשת לאחר מיצוי כל ההליכים והאפשרויות להתערבות טיפולית ושיפוטית ואביא מקבץ דוגמאות להליכים וקביעות שונות בעבר המדברים בעד עצמם:
- א. תמ"ש 20027-09-11 תיק משמורת – מינוי מתאמת הורית הגב' מזל דהן לטיפול בהורים.
- ב. תמ"ש 50531-12-12 – תובענה שהוגשה לעניין בזיון ביהמ"ש על קיום הסדרי שהות עם הקטינים, ניתן ביום 24/03/2013 פס"ד הקובע כי האם מבזה החלטות שיפוטיות ואינה מקיימת הסדרי שהות. כן נקבע כי יוצרת ניכור הורי בקרב הילדים. הוריתי על אכיפת ההסדרים ומיניתי מתאמת הורית לוודא כי ההסדרים מתקיימים. כן קבעתי סנקציות כספיות בסך 500 ₪ לכל מקרה בו לא יתקיים מפגש, כאשר הסכום יהיה לטובת האב שיפקידו בתוכנית חיסכון על שם הילדים.
- ג. הוריתי לשקול הליכי נזקקות לפי חוק הנוער; הליכים אלה אכן ננקטו בשנת 2016.
- ד. מיניתי לילדים בהליכים השונים אפוטרופא לדין. כן מונו עו"ס לסדרי דין, עו"ס לחוק הנוער, 2 פסיכולוגים קליניים (ראו: תמ"ש 1689-04-15), פסיכיאטר ילדים, ומומחית לסרבנות קשר (ראו ההליך הנוכחי).
- ה. הוריתי על כינוס ועדה מיוחדת רבת משתתפים לבחינת דרכי הטיפול (החלטה מיום 5/4/2015).
- ו. ביום 1/7/2015 הוגש תסקיר ובעקבותיו נקבע כי ככל שלא יחודשו ההסדרים של כל הילדים עם האב, יומלץ על הכרזתם כקטינים נזקקים.
- ז. ניתנו החלטות בחודשים 8/2015 ו-9/2015 לעניין מתן אפשרות ליצירת תקשורת בין הקטינים להורה שאינם נמצאים עימו בנייד ובאמצעות ווטס – אפ, האחריות לכך הוטלה על ההורים.
- ח. ביום 04/12/2016 התקיים דיון במתכונת של ועדת תכנון טיפול במעמד הצדדים והמומחים ובעקבותיו ניתנה החלטה בעניין ביטול הליכים בענייני נוער (נזקקות) ומתן הכוון לצדדים להמשך קיום ההסדרים. חידוש ההסדרים עם הבת פלונית וסגירת התיק (תנ"ז 12964-06-16).
- ט. כחודש לאחר מתן פסק הדין, הוגש תסקיר העו"ס לפיו הבת פלונית אינה מוכנה לחידוש הקשר עם האב.

30
31
32

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950 ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

- 1 הנתק במקרה הנוכחי הינו קשה ביותר, הוא מוחלט, ממושך ולא נראית אפשרות לשיקומו. 54.
- 2 במפגש שהתקיים בחדר הטיפולים נראה היה כי המפגש נועד מבחינת פלונית לייצר עמדה
- 3 משפילה כנגד האב. היא הפגינה כעס כה רב עד כי קשה היה לעבד את החוויות שלה מאשר
- 4 ספיגת זעם (דיווח מומחית מיום 22/2/2020). באשר לשאלה כיצד ישפיעו ביטול או הפחתת
- 5 החיוב במזונות קשה להשיב תשובה חד משמעית. ברור שככל שהמסר של האם לילדים יהיה
- 6 שאביהם מתנער מהם סופית בכך שלא משלם עוד מזונות או משלם מזונות מופחתים, הרי
- 7 שהדבר יהפוך את הקושי לשיקום הקשר למשמעותי עוד יותר. אך הנסיבות הנוכחיות של
- 8 הנתק הממושך והעמוק הינן כה קשות שלהערכת בית המשפט, מדובר בשיקול בעל השפעה
- 9 שולית על סיכוי שיקום הקשר. הקשר לא ישוקם מעצמו ממילא. התערבות טיפולית הוכרזה
- 10 למעשה כחסרת סיכוי. ללא טיפול בוודאי לא יחודש הקשר. צירוף הדברים מביאני למסקנה
- 11 כי הנתק יישאר על כנו בין אם ישולמו מזונות ובין אם לאו.
- 12
- 13 **מצבם הכלכלי של התובעת והילדים והקושי הטמון בהפחתת המזונות בשל חשש לפגיעה** 55.
- 14 **בקיומם ובסיפוק צרכיהם הכרחיים:**
- 15 הקטין פלוני מקבל כיום ומאז 9/2017 קצבת נכות מהמל"ל בשל ליקוי פסיכיאטרי. גובה
- 16 קצבת הנכות כיום 1249 ₪ והיא צפויה להשתלם לפחות עד 30/9/2021 לפי אישורי המל"ל
- 17 וקשה לראות האם וכיצד תבוטל או תופחת. סכום זה שקול כמעט במלואו לגובה המזונות
- 18 שנפסקו עבור קטין זה בסך 1,250 ₪ בחודש (ביחוד אם נוסף לקצבת הנכות את קצבת
- 19 הילדים).
- 20 האם עובדת כשכירה ומקבלת שכר נמוך שלכל היותר יכול להגיע כדי 5000 ₪ בחודש נטו.
- 21 פוטנציאל השתכרותה וההכנסה בפועל לא השתנו הרבה מאז הליך המזונות הקודם וכיום
- 22 היא מטופלת בילד נוסף, כך שהאפשרות להגדיל השתכרותה כמעט ואינה קיימת. לא ראיתי
- 23 שלאם יש רכוש כלשהו ואין לי ספק כי מצבה הכלכלי קשה. ביטול המזונות אינו יכול להיקבע
- 24 בנסיבות העניין שכן אז, אין בית המשפט רואה דרך שבאמצעותה תוכל האם לכלכל את
- 25 הילדים ולספק להם צרכים הכרחיים.
- 26 זה המקום לציין כי כל הילדים סובלים מלקויות למידה ותת הישגיות בלימודים. כן סובלים
- 27 מבעיות פסיכיאטריות וממצב נפשי ורגשי קשה ביותר (פלונית הפרעת חרדה כוללת, פלוני
- 28 הפרעת התנהגות, אימפולסיביות... ושניהם מטופלים תרופתית). האם נדרשת להשקיע שעות
- 29 רבות של תגבור, אימון הילדים, חונכות, חוגים, טיפולים רגשיים ופסיכיאטריים ועוד כדי
- 30 להיטיב את מצבם.
- 31 החיוב במזונות הילדים היה ממילא בהיקף נמוך של צרכים הכרחיים של ילדיו (1,250 ₪
- 32 לילד) בשל השתכרות מוגבלת של האב שבינתיים עלה במעל 50%.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

- 1 הפחתה ממזונות אלו נראית קשה עד בלתי אפשרית בנסיבות העניין ולמעשה תמיט על
2 הילדים גזירה כלכלית שלא יוכלו הם ואמם לעמוד בה. במקרה שכזה, ביטול המזונות הינו
3 למעשה הענשה של הילדים ופגיעה בלתי מידתית בסיפוק צרכיהם ההכרחיים בהווה ובהתק
4 הקרוב ולא לתוצאה זו יש לכוון.
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
56. מהי התוצאה הצודקת?
א. לאור עומק הניכור הפתולוגי של הילדים כלפי אביהם והיעדר פרוגנוזה חיובית ולאחר שמוצו על הליכי הטיפול, אין זה צודק כי האב ימשיך לשלם דמי המזונות של ילדיו ולכל הפחות הוא זכאי היה להפחתה משמעותית ביותר בתשלום דמי המזונות. מצד שני, לא ניתן להתעלם ממצבם הקשה של ילדים ואמם ולא רק מבחינה כלכלית. מדובר בילדים בתת הישגיות לימודים, סובלים מבעיות רגשיות, התפתחותיות, פסיכיאטריות, באם המטופלת בילד נוסף ואשר פוטנציאל ההשתכרות שלה הוא מינימלי וכמעט קבוע (כ-5,500 ₪ בחודש). לאם אין רכוש שניתן להתחשב בו לצרכי הטלת נטל המזונות של הילדים עליה (חיסכון אחד בסך כ-4000 ₪ ולא ראיתי כי היא בעלים של נדל"ן כלשהו וגרה בדירה שכורה).
- ב. בנסיבות אלו, ברור לי כי התוצאה הצודקת אינה יכולה להתבטא בביטול המזונות וגם לא בהפחתה קיצונית, בוודאי לא לאלתר. תוצאה שכזו תמיט אסון כלכלי על הילדים וגם אב שהילדים התנכרו לו לא יוכל להימצא פטור ממזונות ילדיו באופן שיגרום להם להגיע לפת לחם. שיקול המידתיות וטובת הילד (מבחינת מצבו הכלכלי) מחייבים התערבות בחיוב במזונות אך לא ביטולם המיידית כעת אלא הפחתה מתונה ויחסית תוך הותרת מינימום שבמינימום לקיום אנושי וסיפוק צרכיהם ההכרחיים.
- ג. מצד שלישי, מקום שצרכיהם ההכרחיים של הילדים יסופקו בשלב זה באמצעות אי הפחתת המזונות, יש בהחלט מקום לאפשר לאב זכות חזרה מדורגת ומותנית אל האם בעתיד, כאשר הילדים יבגרו. מנגנון שכזה לא פוגע בסיפוק הצרכים של הילדים היום או בעתיד הקרוב. בנוסף, מנגנון שכזה מותיר פתח לשיקום קשר ובמקרה שכזה תבוטל זכות החזרה של האב אל האם. לבסוף, המנגנון עושה צדק גם אם לא מיידית עם נסיבות המקרה והצדדים.
- ד. זאת ועוד, השתכרות האב הינה בשיעור של 10,100 ₪ בחודש והוא יוכל לעמוד בנטל פסיקה זו, כאשר בעתיד נשמרת לו זכות החזרה אל האם לקבל בחזרה מזונות שלכאורה לא אמור היה לשלם בוודאי לא במלואם.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

תוצאה:

- 1
2
3 פועל יוצא מעריכת האיזונים האמורים אני רואה לנכון להורות כדלהלן:
4
5 57.1 אני מבטל החיוב של האב בהשתתפות מימון ותשלום מחצית מכל הוצאות הבריאות והחינוך
6 של כל הילדים וכן את החיוב לשאת במזונות הילדים בתקופת שירות צבאי/לאומי (סעיפים
7 6,8 לפסק הדין בתמ"ש 11-08-23473 מיום 31/12/12 לא יבוצעו).
8
9 57.2 אני מפחית החיוב של האב במזונות עבור פלוני לאלתר לכדי 750 ₪ בחודש (יתר צרכיו יסופקו
10 באמצעות קצבת הנכות – הפחתה של 500 ₪ בחודש מהמזונות המקוריים שנפסקו). מזונות
11 הילדים פלונית ואלמוני יותרו ללא שינוי.
12
13 57.3 לפיכך החיוב של האב במזונות הילדים יהיה מהיום 3,250 ₪ (בצירוף הצמדה למדד הבסיס
14 של מועד פסק הדין הקודם למזונות=3,315 ₪) ללא תוספות בגין הוצאות חריגות בתחום
15 הבריאות והחינוך.
16
17 57.4 אני דוחה העתירה של האב לביטול החיוב במזונות זמניים למפרע למועד הגשת התביעה או
18 בקשת יישוב הסכסוך משני טעמים: ראשת, היה שיתוף הפעולה מלא מצד האם בהליך
19 הטיפולי והסכמתה גם להפחתה זמנית של המזונות כחלק ממחווה במסגרת ההסדר הדיוני
20 בהתאם להמלצת בית המשפט. שנית ולא פחות חשוב, מדובר בגזירה כלכלית שהילדים ואמם
21 אינם יכולים לעמוד בה.
22
23 57.5 אני קובע שבמידה ותוך שנה מהיום לא יחודש קשר בין הילדים לבין האב, תיעשה הפחתה
24 נוספת של המזונות ב-500 ₪ (ממזונות הבת פלונית) והמזונות יעמדו על סך 2,815 ₪ בחודש.
25 דירוג זה מאפשר לאם להיערך בהתאם ודוחה את ההפחתה.
26
27 57.6 כעוד אני קובע כי ככל שלא יחודש הקשר בין האב לבין הילדים עד ליום 1/7/2026 (מועד
28 הגעתו של הבן הצעיר לבגירות), תעמוד לאב זכות חזרה כלפי האם במסגרת הוצאה לפועל
29 לגבות כזוכה את 75% מדמי המזונות ששילם ממועד פסק דין זה ועד ליום 1/7/2026.
30
31
32

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תלה"מ 18-12-44950-ד.פ. נ' מ.ב.

תיק חיצוני:

1 במידה והקשר של הילדים עם האב יחודש בכל שלב, זכות החזרה של האב תהיה ביחס
2 לתקופה שמהיום ועד למועד שיקום הקשר והאם תהיה רשאית לעתור לביטול זכות החזרה
3 גם ביחס לתקופה זו. בנוסף, דמי המזונות של אותו ילד שחידש קשר יושבו על כנם לפי פסק
4 הדין המקורי. ובנוסף, במידה והקשר של הילדים עם האב יחודש, תישקל גם הגדלת המזונות
5 אך הכל רק מכוח החלטה שיפוטית שתיתן לבקשת מי מהצדדים.

6

7

המזכירות תמציא ללא צו להוצאות ותסגור את התיק.

8

9

ניתן לפרסום ללא פרטים מזהים של המשפחה.

10

11

ניתן היום, ו' באדר התש"פ, 2 במרץ 2020, בהעדר הצדדים.

12

13

אסף זגורי, שופט

14

סגן הנשיא לענייני משפחה

15

16

17